

Inledningsord i Mässan på Kick-Offen 2025 08 27, GA-kyrkan

Text: Kommande söndags evangelietext: Matteus 21:28–32 (som inte lästes)

(Rycker ut en sida ur Bibeln inför alla)

Det finns alltid en risk med att rycka ut en sida ur en Bibel, som jag precis gjorde och också att rycka ut en bibeltext ur dess sammanhang. För att inte hamna i det dike, alltså det fria associerandets men så förutsägbara dike, som kan öppna sig när man gör så, har jag skrivit det här inledningsordet, och jag är väldigt medveten om att jag troligtvis hamnar i det andra diket. Det supertråkiga, nördiga och svårförståeliga. Nu tror jag att jag har pudlat färdigt.

Den evangelisk lutherska kyrkan, som Svenska kyrkan ingår i, har som en av sina tolkningsregler av helig text att skriften är sin egen uttolkare. Ta det nu inte bokstavligt som att Bibeln börjar prata med oss, och liksom är som ett självspelande piano, och att vi kan sitta passivt bredvid och bara lyssna. Poängen är något annat, och det hör nära samman med att skriften är viktigare än traditionen, (även om skriften är en del av traditionen själv.)

Poängen är nämligen, att när vi vill förstå något i Bibeln – och det vill vi ju rätt ofta, för inte är det så lätt alla gånger att förstå sig på till exempel Jesus, så ska vi läsa andra bibeltexter – för bibeltexterna är en väv av mening där detaljer och perspektiv i vissa texter förklarar och tydliggör andra texter. Sedan är det självklart svårt att veta vilka texter som ska användas för att förklara andra texter. Ja, ni hör själva, det är inte lätt. Men till vår hjälp har vi massor av redskap, bland annat ordningsföljden som Nya testamentets brevtexter är satta i. Romarbrevet först – för det ger många tolkningsnycklar om tro och liv, och för att förstå andra bibeltexter, och förstå självaste Jesus. Och för Luther var dessutom Psaltaren en väg in i trons centrum.

Men det allra bästa verktyget för att förstå en bibeltext genom andra bibeltexter är faktiskt att helt enkelt titta på de allra närmaste bibelpassagerna, eller perikoperna som det heter, till en enskild bibelpassage. Och så ska vi göra idag när vi ska komma den här Jesus-liknelsen om en man som hade två söner, in på livet. Den ene sonen sade: Ja, jag gör det du precis bad mig om, men gör det inte. Och den andra sonen säger ett bestämt Nej, det vill jag inte – men ångrar sig och gör det faktiskt.

Den här liknelsens sammanhang hos evangelisten Matteus, i det 21:a kapitlet kan hjälpa oss att förstå den. Och det är den resan vi nu påbörjar:

Verserna 1–11

Kapitlet börjar ju med att Jesus rider in i Jerusalem, och hyllas som en kung, en uppfyllare av urminnesgamla messiasförväntningar. Äntligen kommer Jesus Messias. Och ordet Hosianna betyder Hurra att du är här nu, förståeligt av att Jesus i tre ård tid i Galileen hade botat sjuka, förlåtit och upprättat och delat måltidsgemenskap. Hosianna betyder också Befria oss. Att lägga kläder och palmblad på marken visade i handling att man trodde på Jesus som befriaren.

Och vad befriar han från? Nja, det är litet oklart – men direkt efter intåget i Jerusalem kommer en text.

Verserna 12–17 med rubriken Templet rensas, beskriver hur Jesus är mot kommersen i templet – och faktiskt den handel som sker i hedningarnas förgård, bara genom det är Jesus ju litet före sin tid. Inga köpe-vägar till livets källa. Kommersens bord och valutor slås till marken, där mitt i templet. Och Jesu ord ekar fortfarande i vår tid, och i våra sinnen, att templet ska vara en plats för bedjande, inget annat. Här har vi alltså en front mot all sorts tro, livsåskådning, ideologi och inte minst nationalism och terrorism som missbrukar tempel – i vid bemärkelse och oavsett typ. Och kanske behöver vi påminnas om att på Bibelns tid ansågs Gud bo i templet. Att hålla tempel högt är att värna Gud, i överförd betydelse sina mest angelägna värderingar.

Verserna 18–22 Fikonträdet som vissnade

Direkt efter den här kritiken som framgår av Jesu handlingar och ord i templet kommer i verserna 18 till 22 en rätt speciell berättelse om ett fikonsträd som Jesus ger sig på. Bladen är gröna – men fikonen har inte kommit. Kort sagt, Jesus förväntar sig att vi alla bär frukt och inte bara visar upp vackra blad. Berättelsen är helt i linje med hans kritik av dem som inte förvaltar sitt uppdrag väl, de som visar upp mer fasad än innehåll. Detta gällde då som nu, i det lilla som i det stora. Gläd dig åt dina uppgifter, förvalta dem, låt ditt engagemang i världen för människor som är som du, och det är alla, och ditt arbete, bära frukt, inte bara blad. För Gud bor på jorden.

Verserna 23–27 har rubriken Frågan om Jesu fullmakt

- Vad har du för fullmakt?

Det är den fråga som Jesus får av de företrädare som han menade hade svikit just sina två huvuduppgifter, att hjälpa människor att följa den gudomliga instruktionens, lärdomens väg, alltså torah på hebreiska – som på svenska

uttrycks med det missvisande ordet Lagen, och att hålla templet högt – Guds närvaro på jorden, Shekinah på hebreiska. Den föreställningen som leder för till den kristna inkarnationstanken. Fullmaktsifrågasättandet vänder Jesus tillbaks till frågeställarna – för om de inte kan se vilken fullmakt Jesus har, ja då har de inte heller kompetens att ifrågasätta honom, hans ord, tecken, underverk och livsverk – och det Gud själv gör genom honom för alla människors skull. Det som börjar där och fortsätter med oss.

Verserna 28–32 Liknelsen om de båda sönerna

Sedan kommer söndagens korta liknelsetext om två söner, den text vars mening vi är på jakt efter. Den ene sade: Ja, jag gör det du precis bad mig om, men gör det inte. Och den andre säger ett bestämt Nej, det vill jag inte – men ångrar sig och gör det faktiskt. (Fin parallell i Romarbrevet 7 om att inte göra det goda som man vill, och vice versa för att beskriva jagets suveränitet, komplexitet och kamp mot och i synden).

Verserna 33–46, Liknelsen om arrendatorerna i vingården

Kapitlet avslutas därefter med en liknelse om hur en vingårdsägare i stället för att få sin rättmätiga del av skörden först får sina medarbetare misshandlade och sedan sitt eget barn dödat av arrendatorerna.

Nå – när vi nu alltså ill förstå nästa söndags evangelietext om de två sönerna, hur hjälper oss då detta så kallade kapitel-sammanhang med dess upptakt i intåget i Jerusalem, tempelrensningen, liknelsen om det vissnande fikonsträdet, fullmaktsfrågan och efterspelet i liknelsen om arrendatorerna i vingården? Hur hjälper oss dessa fem korta bibelpassager, och dramaturgin dem emellan att faktiskt förstå evangelietexten? Kanske på massa sätt som är tufft personliga just för dig, och vars betydelse växer fram inom kort – men här fem saker jag tänkt på:

1. Att vara människa innebär att ta livet på allvar, att ha koll på läget. Att hålla några saker för icke-förhandlingsbara, eller heliga som man också kan säga. På Jesu tid konkretiserades detta i att följa den gudomliga instruktionens, lärdomens väg, alltså Tora på hebreiska – och i föreställningen att Gud är närvarande på jorden, i människors historia. Ja i det under ökenvandringen medburna tabernaklet som sedan blev det fasta templet.

Lag och tempel, ska hållas högt, gudomlig lärdom och närvaro, och inte missbrukas, kort sagt.

2. Att vara människa är att ta emot befrielsen när vi känner dess vibrationer, som människorna gjorde som hörde Jesu ord, såg och fick del av hans tecken och underverk, samlades till måltid med honom, och fick vara med om hans död och uppståndelse. De som ropade Hosanna – hurra och befria oss, och som lade ut sina kläder och palmblad på marken, som en gest av ömhet och respekt.
3. Att vara människa är också att ställa kritiska frågor om fullmakt och auktoritet, att fundera över sina egna grundvalar, övertygelser och livsval. På det sättet utgör ett flertal av de etablerade företrädare som stod i konfrontation med Jesus samtidigt hans viktigaste dialogpartners. De förde hans livsberättelse framåt och gav den kontrast. Och då och då är du liksom jag, en av dem – alltid i rörelse.
4. Efter den konfrontation som genomsyrar Matteus 21:a kapitel följer fyra till konfrontationer i de resterande kapitlen i Matteus evangeliet, innan självaste passionshistorien börjar, den som antytts profetiskt i liknelsen om vad som hände vingårdsägarens eget barn, alltså i liknelsen som avslutar kapitel 21. Detta var väsentliga diskussioner. Om riktiga saker. På liv och död. Som människa och kyrka gäller det att se och ta tag i just sådana konfrontationer, och spara sin tro och sitt liv till dem.
5. Sluta aldrig konfrontera Gud – mystik i alla tider vittnar om att vägen till Gud går via dunkla nätter för själen, negationer som fjärrnära (på franska Loinspres), paradoxer som bländande mörker och slutligen ökenlång tanke- och ordtystnad. För, precis som vi sjöng nyss, i sista raden på psalm 703: Inget kan mätas mot löftet du har i Gud